

ศักยภาพการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนแบบมีส่วนร่วมภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหนองกอง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

Potential to Product Community Development by Participation Under the
philosophy of Sufficiency Economy, Ban Nong Kong, Ban Phue District,
UdonThani

พัชฎาภรณ์ แสงทามาตย์

Patchadaporn Sangtamat

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Business Economics, Management Science, UdonThani Rajabhat University

Corresponding author, E-mail : patchadaporn.sa@udru.ac.thc

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทชุมชนความสัมพันธ์ทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมของชุมชน ศึกษาศักยภาพชุมชน ศักยภาพกลุ่ม และแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านหนองกอง ตำบลบ้านค้อ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานีใช้เครื่องมือวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประชากรกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือน สมาชิกกลุ่มผลิตขนมนางเล็ด และผู้นำชุมชน ผลการศึกษาพบว่า อาชีพหลักของชุมชนคือ การปลูกข้าวเพื่อบริโภคและจำหน่ายมีการผลิตขนมนางเล็ดเป็นอาชีพเสริม ซึ่งส่งขายให้กับพ่อค้าคนกลางมาแล้วกว่า 15 ปี เป็นอาชีพที่สร้างรายได้ทำให้ชุมชนมีเงินทุนหมุนเวียนเฉลี่ยเดือนละ 147,000 บาท หรือสามารถสร้างผลกำไรให้กับสมาชิกเฉลี่ยครัวเรือนละ 2,685บาท/เดือนเมื่อประเมินศักยภาพการผลิตภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตั้งแต่กระบวนการผลิตจนถึงการจำหน่าย พบว่าปัญหาในการพัฒนาผลิตภัณฑ์นางเล็ดมีอยู่หลายส่วน ได้แก่ 1) สมาชิกผลิตขนมนางเล็ดมีการรวมกลุ่มไม่แน่นอนทำให้ขาดอำนาจต่อรองเรื่องราควัตถุดิบและราคาจำหน่าย 2) สถานที่ผลิตไม่แน่นอน การผลิตมีการแยกผลิตทำให้ควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์ไม่ได้ กลายเป็นปัญหาหลักที่ไม่สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพและกระบวนการผลิตตามมาตรฐาน และ 3) วัตถุดิบที่นำมาผลิตต้นทุนสูงส่งผลให้มีกำไรน้อย เนื่องจากวัตถุดิบทุกชนิดซื้อจากภายนอกชุมชน ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

คำสำคัญ : เศรษฐกิจพอเพียง ผลิตภัณฑ์ชุมชน

ABSTRACT

This research aim to; study the community context, and the relationship of the physical, economic and social of the community, and guidelines to development community product at Nong Kong, Ban Phue District, UdonThani Province. Use the mix method, both quantitative and qualitative method research. And populations in the research were villagers, members of Nageled production group, and community leaders. According to our studies, local Community Products are struggling for growth in demand; for example Nagled Candy a traditional Thai Candy made from rice and sugar, originated in the community of Nong Kong, Ban Phue District, UdonThani Province, since 2004, are currently encountering hardship on the distribution of Community Products due to the lack of growth on product demand. The farmers negotiation powers with the middle man has weakens where we find that only a combined average income of 147,000 bah per year or the average income of 2,685 bahtper household per month. The process of production and marketing was found that, three problem are 1) Members have less bargaining power over raw material prices and selling prices. 2) Uncertainty in production location. Therefore, the processing standards could not be controlled resulting to poor quality. And 3) Cost of raw goods has increase while demand decrease. This indicates that this is a major obstacle to the development of community products under the philosophy of Sufficiency Economy. The results of this research are used as a guideline for solving future problems such as, grouping of suppliers to purchase raw materials, product sales and control production.

Keywords : Sufficiency Economy ; Community Product

บทนำ

จากยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่เน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมไทยให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการกระบวนการชุมชนเข้มแข็งด้วยการส่งเสริมการรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำในรูปแบบที่หลากหลาย และจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องตามความต้องการของชุมชน มีกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการนำไปสู่การพึ่งตนเอง สร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนด้วยการบูรณาการกระบวนการผลิตบนฐานศักยภาพและความเข้มแข็งอย่างสมดุล สนับสนุนให้ประชาชนรวมกลุ่มในรูปแบบสหกรณ์ กลุ่มอาชีพ มีการสร้างสรรค์สินค้าและบริการซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดอุดรธานีที่มีแนวทางในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข โดยการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้และการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคตามแนวทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หมู่บ้านหนองกอง ตำบลบ้านค้อ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ได้กลายเป็นหมู่บ้านเป้าหมายในการพัฒนาและ

สนับสนุนภายใต้โครงการภูมิปัญญาแผ่นดินขยายผลสู่ปวงชนชาวไทยของจังหวัดอุดรธานีเมื่อปี พ.ศ.2552 ขับเคลื่อนผ่านสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบ้านผือ และโครงการวิจัยของPatchadaporn Sangtammat [1] แต่ยังเป็นการพัฒนาชุมชนในกรอบกว้างเพื่อการแก้ไขปัญหาทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ขณะที่ประชาชนส่วนใหญ่ผลิตขนมนางเล็ดเป็นอาชีพเสริมและจากการสัมภาษณ์ประธานกลุ่มSangaimSorntong [2] พบว่า การผลิตขนมนางเล็ดสามารถสร้างรายได้ให้กับสมาชิกเฉลี่ยครัวเรือนละ 3,000-10,000 บาทต่อเดือน แต่สมาชิกยังขาดการรวมกลุ่ม ขาดการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานสินค้าทั้งด้านขนาด รสชาติและบรรจุภัณฑ์ทำให้มีตลาดแคบ

แม้การผลิตขนมนางเล็ดของประชาชนในหมู่บ้าน เกิดขึ้นมาแล้วกว่า 15 ปี แต่การผลิตขนมยังประสบปัญหาดังที่กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นคำถามของการวิจัยว่า มีความเป็นไปได้เพียงใดหากหน่วยงานภาครัฐจะยกระดับให้การผลิตขนมนางเล็ดเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนระดับตำบลหรือ OTOP ที่มีชื่อเสียงและสร้างรายได้ให้กับประชาชนในชุมชน จึงทำการศึกษาเพื่อประเมิน

ศักยภาพและหาแนวทางการพัฒนาให้การผลิตขนมนางเล็ดเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนภายใต้หลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 ท่วง 2 เงื่อนไขซึ่งดัดแปลงมาจากหลักการของ Araya Uengpaiboonkit and Lapawan Tongnum [3] ดังนี้

ความพอประมาณ ได้แก่ การใช้ทรัพยากรการผลิตในท้องถิ่น การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่าไม่โลภมาก ไม่เน้นกำไรในระยะสั้นเป็นหลัก

ความมีเหตุผล ได้แก่ รู้จักใช้ความรู้ แบ่งงานกันทำตามความถนัด มีการกระจายความเสี่ยงโดยการผลิตสินค้าให้หลากหลาย มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ได้แก่ การเริ่มต้นจากจุดเล็กๆ ขนาดการผลิตสอดคล้องกับความสามารถ เน้นใช้แรงงานในท้องถิ่น เงื่อนไขความรู้ ได้แก่ การผลิตและการตลาดมีวิธีการที่ถูกต้องตามหลักวิชาเงื่อนไขคุณธรรม ได้แก่ การเสียสละ ความซื่อสัตย์ ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน การไว้วางใจซึ่งกันและกัน

การวิจัยเริ่มจากการศึกษาบริบทชุมชน ความสัมพันธ์ของสภาพทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมของชุมชน รวมถึงศึกษาศักยภาพกลุ่มในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมนางเล็ดให้เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนและหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพในทุกด้านให้กับกลุ่ม ทั้งด้านการผลิต เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ การตลาด การเงิน และการบริหารจัดการ เพื่อส่งเสริมให้หมู่บ้านหนองกองสามารถพัฒนาและยกระดับคุณภาพและมาตรฐานสินค้าให้หลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของตลาดที่กว้างขึ้น อันจะเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้มั่นคง ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง และสังคมเกิดความยั่งยืนในที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาบริบทชุมชนและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมของหมู่บ้านหนองกอง
2. ศึกษาศักยภาพชุมชนและศักยภาพกลุ่มในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมนางเล็ดให้เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน
3. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาให้ขนมนางเล็ดเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาประกอบด้วย

เริ่มจากการศึกษาบริบทชุมชน ความสัมพันธ์ทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดของชุมชน แล้วประเมินศักยภาพชุมชนและประเมินศักยภาพกลุ่มได้แก่ การบริหารจัดการกลุ่ม สภาพการผลิต (Production) ต้นทุนการผลิต ซึ่งประกอบด้วย ต้นทุนคงที่รวม (Total fixed cost) และต้นทุนผันแปรรวม (Total variable cost) ในรูปของต้นทุนเฉลี่ยต่อหน่วย (Average cost) รายรับรวม (Total Revenue) รายรับเฉลี่ยต่อหน่วย (Average Revenue) และกำไร (Profit) ตามหลักการของ Wanrak Mingmaninakin [3] และศึกษาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมนางเล็ดให้เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนภายใต้หลักการ 3 ท่วง 2 เงื่อนไข

2. ขอบเขตด้านประชากรและพื้นที่ ประชากรที่ใช้ศึกษาวิจัยคือ ผู้นำชุมชน สมาชิกกลุ่ม และหัวหน้าครัวเรือน หมู่บ้านหนองกอง ตำบลบ้านค้อ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษาเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ ผู้นำชุมชน เก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมดทั้งที่เป็นผู้นำชุมชน โดยตำแหน่ง และผู้นำชุมชนตามธรรมชาติ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำกลุ่มผลิตขนมนางเล็ด รวม 7 คนเพื่อศึกษาบริบทชุมชน สภาพทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

2. หัวหน้าครัวเรือนเพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประชาชนในหมู่บ้าน เพื่อเชื่อมโยงเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมนางเล็ดจากประชากรหัวหน้าครัวเรือนทั้งหมดที่อาศัยอยู่จริงจำนวน 86 ครัวเรือน

3. สมาชิกกลุ่มผลิตขนมนางเล็ด เพื่อศึกษาศักยภาพการผลิต การตลาด การจำหน่าย การบริหารจัดการ เงินทุน และแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมนางเล็ด จำนวน 10 คน

ข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลจากเอกสารงานวิจัย แนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยรวบรวมจากเอกสาร วารสาร รายงานวิจัย บทความ และอื่นๆ

2. ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ 1) ข้อมูลบริบทชุมชน ประกอบด้วย สภาพภูมิศาสตร์ ประวัติความเป็นมาหมู่บ้าน ข้อมูลทางกายภาพ สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมและประเพณี ซึ่งเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างจากผู้นำชุมชน 2) ข้อมูลศักยภาพชุมชน ประเมินจากแบบสอบถามหัวหน้าครัวเรือน ได้แก่ อาชีพ รายได้ ค่าใช้จ่าย สิทธิประโยชน์ ด้านสังคมและวัฒนธรรม การมีส่วนร่วม และความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ (3) ข้อมูลศักยภาพกลุ่มผลิตชนนางเล็ด ได้แก่ ความเป็นมาของกลุ่ม วัตถุประสงค์ การผลิต วัตถุดิบ แรงงาน เงินทุน การจำหน่าย ต้นทุนการผลิต ปริมาณการผลิต รายได้จากการผลิต กำไร และการบริหารจัดการกลุ่ม ซึ่งเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Groups) จากคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มผลิตชนนางเล็ดจำนวน 2 ครั้ง โดยครั้งที่ 1 เพื่อศึกษาศักยภาพกลุ่มและการบริหารจัดการกลุ่ม และครั้งที่ 2 เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาร่วมกันตามหลักการของSupanwadee Photiyarach [4]

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย แบ่งเป็น 2 วิธี ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ จากแบบสังเกต การสัมภาษณ์ และการจัดประชุมกลุ่มย่อย และการมีส่วนร่วมของผู้วิจัยแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ พร้อมทั้งตรวจสอบสามเส้าตามวิธีการ Supang Chantavanich [5] ด้วยการพิสูจน์ข้อมูลที่ได้ว่ามีความถูกต้องหรือไม่ โดยตรวจสอบแหล่งที่ได้มาของข้อมูลและการซักถามจากกรรมการและสมาชิกกลุ่มหลายคน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) วิเคราะห์บริบทสิ่งแวดล้อม (Environment Analysis) และการจัดประชุมกลุ่มย่อย เพื่ออธิบายปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน รวมทั้งสรุปแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มผลิตชนนางเล็ดเกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่ม การผลิตและกรรมวิธีการผลิต การตลาด พร้อมทั้งวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) ตามหลักการของ Ekachai Boonyatitan [6]

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Analy-

sis) จากแบบสอบถามหัวหน้าครัวเรือน เพื่อประเมินศักยภาพชุมชนเกี่ยวกับสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประชาชนในหมู่บ้านโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. บริบทชุมชน

บ้านหนองกอง หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านค้อ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ในอดีตเป็นพื้นที่ป่าไม้จำนวนมาก ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2482 มีราษฎรอพยพมาจากเมืองน้ำปาด ซึ่งในอดีตซื้อหมู่บ้านดอนไผ่ แต่ต่อมามีการตัดต้นไม้ไปใช้ทำประโยชน์จำนวนมากจนทำให้ต้นไม้เหลือน้อย จึงเปลี่ยนชื่อเป็นบ้านหนองกอง ซึ่งมีที่มาจากหมู่บ้านมีลำห้วย (ภาษาอีสานเรียกหนอง) ล้อมรอบหมู่บ้านถึง 2 ลำห้วย คือ ลำห้วยซัดและลำห้วยชัน จึงทำให้ชาวบ้านเรียกว่า “บ้านหนองกอง” มีถนนสายหลักตัดผ่านกลางหมู่บ้านสามารถเดินทางเชื่อมระหว่างอำเภอบ้านค้อ จังหวัดหนองคาย ไปอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี เป็นถนนลาดยาง 2 เลนสวน สภาพเป็นหลุมเป็นบ่อ

ประชาชนส่วนใหญ่ทำนาเป็นอาชีพหลัก หมู่บ้านมีห้วยน้ำไหลผ่านทำให้เกิดน้ำเอ่อท่วมพื้นที่เกษตรทุกปี สภาพสังคมเป็นการพึ่งพิงภายนอก ประชาชนวัยทำงานไปทำงานนอกพื้นที่ ทำให้ในครัวเรือนส่วนใหญ่มีเพียงผู้สูงอายุและเด็กในวัยเรียน การเกษตรพึ่งพิงสารเคมีและมีการซื้อเมล็ดพันธุ์ ประชาชนมีการรวมกลุ่มกันเพื่อประกอบอาชีพเสริมถึง 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีด กลุ่มเลี้ยงไก่ไข่ กลุ่มทอผ้าสายฝน กลุ่มผลิตชนนางเล็ด กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และกลุ่มปุ๋ยชีวภาพ แต่ปัจจุบันมีการดำเนินงานเพียง 3 กลุ่ม และกลุ่มที่เป็นอาชีพเสริมและสร้างรายได้มากที่สุดคือ กลุ่มผลิตชนนางเล็ด

บ้านหนองกองมีประชากรอาศัยอยู่จริง 95 ครัวเรือน ประชากรรวม 484 คน ผู้นำชุมชนประกอบด้วยผู้ใหญ่บ้าน 1 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล 2 คน มีวัดที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ 2 แห่ง คือ วัดโพธิ์ชัยมงคล และวัดป่าหนองกอง มีโรงเรียนซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบล ทำการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 แห่ง มีนักเรียนทั้งหมด 141 คน มีครูจำนวน 5

คน นอกจากนี้ยังมีสิ่งปลูกสร้างที่เป็นสาธารณะ ได้แก่ ธนาคาร ข้าวหรือยุ้งฉาง ศาลาประชาคมหมู่บ้าน หอกระจายข่าว และ โรงกลั่นน้ำดื่มชุมชน

ประชาชนยังมีการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมสำคัญ ไว้ครบตามฮีตสิบสอง คองสิบสี่ การจัดกิจกรรมมีทั้งจัดใน วัดโพธิ์ชัยมงคลและวัดป่าหนองกอง และยังมีปราชญ์ชาวบ้าน หลายด้าน อาทิ ด้านสมุนไพรพื้นบ้าน ด้านความเชื่อโหราศาสตร์ และไสยศาสตร์ ด้านการถนอมอาหาร ด้านการเกษตร และด้าน งานช่างฝีมือต่างๆ

2. ศักยภาพชุมชน

การประเมินศักยภาพชุมชนด้านเศรษฐกิจและสังคม จากแบบสอบถามหัวหน้าครัวเรือนตัวอย่างจำนวน 86 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 90.53 ของจำนวนครัวเรือนที่อาศัยอยู่จริง ผลการศึกษาพบว่า ครัวเรือนมีรายได้รวมเฉลี่ย 72,221.10 บาท/ปี หรือเฉลี่ย 6,018.4 บาท/เดือนครัวเรือนเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 90.70)ไม่เห็นความสำคัญของการลดรายจ่าย แต่มุ่งการหารายได้เพิ่มเพื่อให้พอจ่ายโดยพบว่าครัวเรือนมีรายจ่ายรวมเฉลี่ย 7,070.86 บาท/เดือนเป็นค่าอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยครัวเรือนละ 2,447.81 บาท/เดือน รองลงมาเป็นรายจ่ายค่าเดินทางและค่าใช้จ่ายทางสังคมเฉลี่ยเดือนละ 1,500.47 บาท และ 591.84 บาทตามลำดับ ส่วนใหญ่ประเมินว่าครัวเรือนมีสภาพคล่องทางการเงินเพียงพอ และสามารถนำเงินไปใช้ทันทีแต่ไม่มีเงินเหลือเก็บออม เพราะยังมีเงินฝากกับธนาคารพาณิชย์เฉลี่ย 10,574.42 บาท/ครัวเรือน

เมื่อประเมินด้านสินทรัพย์พบว่า ทุกครัวเรือนมีที่ดินรวมที่ปลูกบ้านและที่ดินทำกินเฉลี่ยครัวเรือนละ 21.26 ไร่ โดยส่วนใหญ่เป็นมรดกจากบรรพบุรุษ และมีการใช้ที่ดินอย่างเต็มประสิทธิภาพ ไม่มีการปล่อยให้ที่ดินรกร้างว่างเปล่าทุกครัวเรือนมีบ้านพักอาศัย รถจักรยานยนต์ โทรทัศน์และตู้เย็น และเกือบทั้งหมดมีโทรศัพท์มือถือ และมีเครื่องอำนวยความสะดวกอื่นๆ ในครอบครัวยุคครบครัน ส่วนภาระหนี้สินพบว่า เจ้าหนี้รายใหญ่ที่สุดคือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ยอดเงินกู้เฉลี่ยครัวเรือนละ 51,255.81 บาท/ปี รองลงมาเป็นกองทุนหมู่บ้านและสหกรณ์การเกษตร มียอดเงินกู้เฉลี่ยครัวเรือนละ 10,595.35 บาท/ปีและ 11,162.79 บาท/ปีตามลำดับ

เมื่อประเมินด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันมีการทานอาหารเย็นและดูทีวีด้วยกันทุกครั้ง มีการอ่านหนังสือและตรวจการบ้านของลูก/หลานเป็นประจำ และยังมี การเข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้านตามโอกาส ทั้งร่วมลงแรงและร่วมบริจาคเงินหรือสิ่งของเพื่อการกุศล มีการปฏิบัติตามตามกฎระเบียบจราจร เข้าแถวเรียงลำดับเพื่อรอรับบริการต่างๆ และทุกคนยังมีส่วนร่วมในวิถีประชาธิปไตยหรือใช้สิทธิในการเลือกตั้งทั้งระดับหมู่บ้าน ตำบลและระดับประเทศ เมื่อถึงวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาได้เข้าร่วมทำบุญ มีการแต่งกายตามประเพณีท้องถิ่น ส่วนการปฏิบัติตนด้านสิ่งแวดล้อมพบว่า ส่วนใหญ่มีการกำจัดของเสีย การเก็บกวาดบริเวณบ้านเรือน การคัดแยกขยะ การใช้เชื้อเพลิงไปจำหน่ายหรือกลับมาใช้ใหม่ การเผาขยะ การนำวัสดุที่ชำรุดมาซ่อมแซมเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ทุกครั้งและยังพบว่าส่วนใหญ่มีความสุขด้านวัฒนธรรมในระดับมากที่สุด ส่วนความสุขด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง แต่ยังเชื่อมั่นว่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถช่วยแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจได้ ทั้งที่ยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนใน 2 ประเด็น คือ เข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงเหมาะกับคนยากจนมีรายได้น้อยและต้องเป็นเกษตรกรและความพอเพียงเป็นเรื่องของเศรษฐกิจเท่านั้น

3. ศักยภาพกลุ่มผลิตขนมนางเล็ด

การผลิตขนมนางเล็ดเป็นอาชีพเสริม ได้สร้างรายได้ให้กับประชาชนในหมู่บ้านหนองกอง มาแล้วกว่า 20 ปี แม้การผลิตขนมนางเล็ดไม่ได้เกิดจากวัฒนธรรมหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นเก่าแก่ที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษเก่าแก่ก็ตาม แต่กลายเป็นอาชีพเสริมที่สร้างรายได้มากที่สุดนอกจากการทำนาปี ประกอบกับวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตหาได้ง่ายในครัวเรือน ได้แก่ เตา กระทะ ทัพพี ตะหลิว หวดและหม้อหนึ่งข้าว ปัจจุบันกลุ่มฯ มีสมาชิกผู้ผลิตขนมรวม 14 คน ซึ่งทำการผลิตขนมนางเล็ดตามคำสั่งซื้อของพ่อค้าคนกลาง ที่สั่งซื้อผ่านกรรมการกลุ่มยอดสั่งซื้อเฉลี่ยสัปดาห์ละ 5,000-6,000 ถุง แล้วกรรมการกลุ่มจะนำคำสั่งซื้อมากระจายให้สมาชิกผลิต เฉลี่ยคนละ 350-400 ถุง/สัปดาห์หรือเฉลี่ยคนละ 1,500 ถุง/เดือน

ขณะที่ส่วนผสมได้แก่ (1) ข้าวเหนียว (ข้าวเหนียวดำและขาว)(2) เกลือ (3) น้ำสะอาด (4) น้ำตาลปี๊บหรือน้ำตาลปิ๊บหรือน้ำอ้อย (5) น้ำมันสำหรับทอด และ (6) งาดำหรืองาขาว และมีการวิธีการผลิตที่ง่าย เริ่มจาก (1) แช่ข้าวเหนียวไว้ 1 คืน (2)

นำข้าวเหนียวไปนึ่ง ใช้เวลาหนึ่งประมาณ 20-30 นาที (3) ปั้นข้าวเหนียวให้เป็นแผ่นกลม โดยใช้ฝ่าขูดยาหรือท่อพีวีซีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 2.8-3.0 นิ้ว ความสูงประมาณ 0.5 เซนติเมตร 4) นำแผ่นข้าวไปตากแดด นาน 1-2 วัน 5) นำแผ่นข้าวเหนียวที่แห้งสนิทไปทอดโดยใช้ความร้อนปานกลาง 6) ทำน้ำตาลสำหรับโรยหน้าขนมโดยใช้น้ำตาลปึกหรือน้ำตาลปี๊บพร้อมน้ำเปล่าเล็กน้อยใส่หม้อตั้งไฟอ่อนๆ คนไปเรื่อยๆ จนกว่าน้ำตาลจะละลาย 7) โรยน้ำตาลลงแผ่นขนมแล้ววางขนมเรียงไว้พอน้ำตาลจับตัวกันก็นำไปบรรจุใส่ถุงพร้อมขาย (ดังภาพที่ 1)

เมื่อวิเคราะห์ปริมาณการผลิต ต้นทุนการผลิต รายรับและกำไรจากการผลิตขนมนางเล็ดพบว่า

1. ต้นทุนคงที่ได้แก่ ค่าใช้จ่ายเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตขนม เมื่อวิเคราะห์ต้นทุนคงที่เฉลี่ยต่อถุง คำนวณ ณ จุดที่สมาชิกผลิตเฉลี่ยสัปดาห์ละ 400 ถุง ปีละ 8 เดือน หรือประมาณ 35 สัปดาห์ พบว่า การลงทุนผลิตขนมนางเล็ดมีต้นทุนคงที่รวมทั้งหมด 4,600 บาท และเมื่อคิดต้นทุนคงที่เฉลี่ยต่อถุง (1 ถุง จำนวน 3 แผ่น) คิดเป็นเฉลี่ยถุงละ 0.0469 บาท หรือ 0.05 บาท โดยต้นทุนคงที่เฉลี่ยต่อถุงสูงที่สุดคือ หวดหรือมวยสำหรับนึ่งข้าวเหนียว เนื่องจากมีอายุการใช้งานน้อยที่สุดเพียง 3 เดือน รองลงมาเป็นต้นทุนค่าถังแก๊ส และมุ้งลวดที่ใช้สำหรับตากข้าวเหนียว

ขั้นตอนการตากข้าวเหนียว

การตากข้าวเหนียว

การทอดข้าวเหนียว

ทอดเสร็จแล้วผึ่งไว้ให้เส็ดน้ำมัน

เคี่ยวน้ำตาลปึกให้ตกทราย

ขนมที่โรยน้ำตาลแล้วผึ่งให้แห้งเตรียมบรรจุ

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการผลิตขนมนางเล็ด

2. ต้นทุนผันแปรซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการการลงทุนซื้อวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตแต่ละครั้ง ผลการศึกษา พบว่า ต้นทุนผันแปรรวมเฉลี่ยถุงละ 5.16 บาท โดยเป็นต้นทุนค่าแรงงานสูงที่สุดถุงละ 2 บาท รองลงมาเป็นค่าน้ำมันปาล์มสำหรับทอดขนมเฉลี่ยถุงละ 1.19 บาท และค่าข้าวเหนียวเฉลี่ยถุงละ 0.60 บาท ตามลำดับ

ทำให้ต้นทุนการผลิตขนมนางเล็ดเฉลี่ยถุงละ 5.21 บาท ราคาขายถุงละ 7 บาท และมีกำไรเฉลี่ยถุงละ 1.79 บาทเมื่อวิเคราะห์ยอดขายผลิตของสมาชิกโดยเฉลี่ยต่อคนพบว่า สมาชิกแต่ละคนมียอดขายผลิตสัปดาห์ละ 300-500 ถุง หรือเดือนละ 1,500 ถุง จึงทำให้สมาชิกมีรายได้เฉลี่ยสัปดาห์ละ 2,100-3,500 บาท/คน หรือเดือนละ 10,500 บาท/คน เมื่อหักต้นทุนรวมจะทำให้มีกำไรเฉลี่ยถุงละ 1.79 บาท ซึ่งเป็นกำไรเกินปกติเฉลี่ยสัปดาห์ละ 537 - 895 บาท/คนหรือกำไรเกินปกติเฉลี่ยเดือนละ 2,685 บาท/คน ด้วยเป็นธุรกิจที่มีเงินลงทุนครั้งแรกเพียง 4,600 บาท ทำให้การผลิตขนมนางเล็ดของสมาชิกสามารถคืนทุนได้ภายใน 6.67 หรือ 7 สัปดาห์ เมื่อวิเคราะห์ปริมาณผลิตและรายได้รวมทั้งชุมชนพบว่า กลุ่มมีสมาชิกผลิตจำนวน 14 คน ทำให้มีปริมาณผลิตทั้งชุมชนเฉลี่ยเดือนละ 21,000 ถุง หรือสัปดาห์ละ 5,250 ถุง การผลิตขนมนางเล็ดสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนคิดเป็นมูลค่ารวมเดือนละ 147,000 บาท หรือทำให้ชุมชนมีกำไรเกินปกติหมุนเวียนเฉลี่ยเดือนละ 37,590 บาท (ดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ปริมาณการผลิต ราคาขาย รายได้รวมและกำไรเฉลี่ยต่อถุงของการผลิตขนมนางเล็ด

รายการ	ชุมชน	สมาชิก/คน
ปริมาณผลิตต่อเดือน(ถุง)	21,000.00	1,500.00
ราคาขาย(P) หรือรายรับเฉลี่ย (AR) (บาท/ถุง)	7.00	7.00
รายได้รวม (บาท/เดือน) (TR)	147,000	10,500.00
หักต้นทุนคงที่เฉลี่ยต่อถุง (AFC)	0.05	0.05
ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยต่อถุง (AVC)	5.16	5.16
ต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อถุง (ATC)	5.21	5.21
กำไรเฉลี่ยต่อถุง(บาท)	1.79	1.79
กำไรเฉลี่ยต่อเดือน (บาท)	37,590	2,685.00
ปริมาณผลิต ณ จุดคุ้มทุน (ถุง)		2,500
ระยะเวลาคืนทุน (สัปดาห์)		6.67

การจัดจำหน่ายมี 2 ลักษณะ คือ การขายปลีกหน้าบ้านถุงละ 10 บาทและการขายส่งให้กับพ่อค้าคนกลางที่มารับซื้อขนมไปส่งตามร้านค้าในพื้นที่อื่น ทั้งในจังหวัดอุดรธานีและหนองบัวลำภู ในราคาถุงละ 7 บาท ส่วนพ่อค้าคนกลางนำไปขายส่งราคาถุงละ 8 บาท และร้านค้าขายปลีกราคาถุงละ 10 บาท

การบริหารจัดการพบว่า กลุ่มฯ ไม่มีสถานที่ส่วนกลางที่ใช้ในการผลิตร่วมกัน ทำให้สมาชิกต้องแยกกันผลิตที่บ้าน จึงเป็นเพียงการรวมกลุ่มเฉพาะกิจ และส่งผลให้กลุ่มไม่มีเงินทุนการดำเนินงานแม้มกลุ่มฯ จะเริ่มก่อตั้งอย่างเป็นทางการเมื่อปี 2554 มีการเลือกคณะกรรมการดำเนินงาน มีการก่อตั้งร้านค้าชุมชนเพื่อจัดวัตถุดิบเกี่ยวกับการผลิตขนมนางเล็ดมาจำหน่ายให้กับสมาชิก มีการจัดตั้งกองทุนผลิตขนมนางเล็ด และยังมีมีการรับคำสั่งซื้อและกระจายให้สมาชิกผลิต มีการเลือกคณะกรรมการดำเนินงาน 11 คน มีวาระการทำงาน 1 ปี มีตำแหน่งประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก และกรรมการต่างๆมีการวางกฎระเบียบต่างๆ ได้แก่ 1) สมาชิกต้องร่วมสนับสนุนซื้อวัตถุดิบจากร้านค้าชุมชน 2) การขายสินค้าที่มีทั้งการรวบรวมเพื่อจัดส่งให้พ่อค้าคนกลาง หรือการนำไปฝากขายในกลุ่มร้านค้าชุมชน ขายให้กับลูกค้าทั่วไปหรือออกขายตามงานต่างๆ โดยให้ตั้งราคาขายตามราคาวัตถุดิบและความต้องการของตลาดที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน 3) ให้ตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เหมือนกัน 4) สมาชิกต้องควบคุมดูแลคุณภาพ และรสชาติให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน 5) สมาชิกต้องร่วมส่งเสริมสนับสนุนกลุ่มเพื่อให้เป็นองค์กรที่เข้มแข็ง 6) สมาชิกต้องเข้าร่วมประชุมทุกครั้งที่มีการเรียกประชุมเพื่อร่วมปรึกษาหารือภายในกลุ่มแต่สมาชิกส่วนใหญ่ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนดไว้ เพราะไม่ให้ความสำคัญของการรวมกลุ่ม เพราะเข้าใจว่าการรวมกลุ่มไม่เกิดประโยชน์และสมาชิกสามารถขายขนมได้เองอยู่แล้ว บางเดือนผลิตไม่ทันตามคำสั่งซื้อจากพ่อค้าคนกลาง แม้แต่คณะกรรมการยังเกิดความขัดแย้งระหว่างกัน มีทั้งกรรมการลาออก และสมาชิกขอถอนหุ้น

ด้วยการผลิตที่แยกกันผลิต การขายที่แยกกันขาย การซื้อวัตถุดิบที่แยกกันซื้อ ประกอบกับสมาชิกไม่ให้ความสำคัญของการรวมกลุ่ม จึงทำให้ขาดอำนาจในการต่อรองทั้งเรื่องราคาขายและราคาวัตถุดิบ ประกอบกับสมาชิกประสบปัญหาการผลิตในฤดูฝน ยังคงต้องใช้กรรมวิธีตากแดดตามธรรมชาติ ทำให้ขาด

รายได้เสริมในช่วงฤดูฝน 3-4 เดือน ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดจากการความอ่อนแอของสมาชิกที่ยังขาดความเสถียร ไม่ให้ความสำคัญของการรวมกลุ่ม จึงต้องพึ่งพิงงบประมาณจากหน่วยงานภายนอกแบบนี้เรื่อยมา

เมื่อประเมินศักยภาพการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากตารางที่ 2 พบว่า 1) หลักความพอประมาณ มีการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า และมีการผลิตเป็นไปตามความสามารถของสมาชิก ยกเว้นการผลิตของกลุ่มค่านึงถึงเพียงกำไรในระยะสั้น เพราะมีการผลิตขนาดแผ่นไม่เท่ากัน 2) หลักความมีเหตุผล ยังขาดการผลิตและการตลาดที่หลากหลายเพื่อการกระจายความเสี่ยง 3) การมีภูมิคุ้มกันของกลุ่มยังขาดประเด็นการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น 4) เงื่อนไขความรู้กลุ่มยังขาดความรู้เรื่องการตลาดที่หลากหลายช่องทางและกลุ่มผู้บริโภค และ 5) เงื่อนไขคุณธรรมกลุ่มยังขาดเรื่องความเสถียร ความซื่อสัตย์ และการไว้วางใจซึ่งกันและกันของทั้งสมาชิกและคณะกรรมการ

ตารางที่ 2 การประเมินศักยภาพกลุ่มเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ประเด็น	ใช่	ไม่ใช่
1. ความพอประมาณ		
- มีการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า	✓	
- มีการผลิตเป็นไปตามความสามารถ	✓	
- มีการผลิตเน้นกำไรในระยะสั้น	✓	
2. ความมีเหตุผล		
- สมาชิกใช้ความรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสม	✓	
- มีการแบ่งงานกันทำตามความถนัด	✓	
- มีการกระจายความเสี่ยง(สินค้า/ตลาด)		✓
3. ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี		
- มีการผลิตเริ่มจากจุดเล็กๆ	✓	
- เน้นการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น		✓
- มีการใช้แรงงานในท้องถิ่น	✓	
4. เงื่อนไขความรู้		
- การผลิตถูกต้องตามหลักและวิธีการ	✓	
- มีการตลาดถูกต้องตรงเป้าหมาย		✓
5. เงื่อนไขคุณธรรม		
- ผู้นำมีความเสถียร ซื่อสัตย์		✓
- สมาชิกมีความเสถียร ซื่อสัตย์		✓

ประเด็น	ใช่	ไม่ใช่
- มีการไว้วางใจกันและกัน		✓
- การผลิตที่คำนึงถึงผู้บริโภค	✓	

4. ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ปัญหาด้านการมีส่วนร่วม ปัญหาที่สำคัญที่สุดในการดำเนิน คือ ปัญหาการมีส่วนร่วม ทั้งระดับผู้นำชุมชน และระดับกลุ่ม ผลการศึกษาพบว่าสาเหตุมาจาก 1) ประชาชนในหมู่บ้านหนองกองส่วนใหญ่ยังมีปัญหาทางเศรษฐกิจ แต่ละครอบครัวยังต้องดิ้นรนทำมาหากินเลี้ยงครอบครัวให้ได้ในแต่ละเดือน เนื่องจากครอบครัวมีรายจ่ายมากกว่ารายได้ มีค่านิยมในการบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือย ยึดติดความสะดวกสบาย ทั้งการเดินทางและการติดต่อสื่อสาร จึงทำให้ครอบครัวมีรายจ่ายเพิ่มขึ้น 2) ด้วยเทคนิคการผลิตขนมนางเล็ด สามารถทำได้โดยง่าย ไม่สลับซับซ้อน และไม่ต้องใช้เทคนิคพิเศษ จึงทำให้ประชาชนในแต่ละครอบครัวสามารถทำเองที่บ้านได้ และไม่เห็นความจำเป็นของการรวมกลุ่มกันผลิตสินค้า 3) สมาชิกไม่ให้ความสำคัญของการรวมกลุ่มกันทำงานอย่างจริงจัง เพราะขาดความเชื่อมั่นในการบริหารจัดการของผู้นำกลุ่ม และเข้าใจว่าผลประโยชน์จากการรวมกลุ่มจะตกอยู่กับประธานและคณะกรรมการกลุ่มบางคนเท่านั้น 4) สมาชิกบางคนสามารถหาตลาดเอง และสามารถบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียนเองได้ ประกอบกับยังขาดจิตสำนึกในการแบ่งปันหรือเกื้อกูลผู้อื่น จึงทำให้ขาดการรวมกลุ่มที่ต้องมีการแบ่งหรือเฉลี่ยรายได้ให้กับสมาชิกคนอื่น 5) สมาชิกไม่ให้ความร่วมมือในการควบคุมคุณภาพขนม ทั้งขนาดแผ่นและรสชาติ บางคนทำขนมแผ่นใหญ่ ทำให้เป็นการตัดราคาขายกันเอง และสุดท้ายทำให้ขาดอำนาจในการต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลาง 6) สมาชิกไม่มีการรวมกันขาย ทำให้การรับคำสั่งซื้อขนมเป็นแบบต่างคนต่างรับคำสั่งซื้อหรือหาตลาดเอง 7) สมาชิกไม่มีวินัยในการสะสมเงินสัจจะเพื่อระดมทุน ทั้งนี้เนื่องจากสมาชิกขาดความไว้วางใจในกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินของคณะกรรมการเกรงว่าจะไม่โปร่งใสและ (8) ผู้นำกลุ่มยังมีภาระเลี้ยงดูครอบครัวอย่างหนัก จึงทำให้ไม่สามารถเสียสละเวลาในการทำงานเพื่อส่วนรวม ประกอบกับการทำงานกลุ่มไม่มีผลตอบแทนจึงทำให้ผู้นำกลุ่มและคณะกรรมการขาดแรงจูงใจที่จะเสียสละเวลาเพื่อทำงานให้กลุ่ม จึงทำให้การดำเนินงานในรูปแบบกลุ่มเป็นเรื่องยาก

ปัญหาด้านวัตถุดิบและกรรมวิธีการผลิต

ปัญหาด้านวัตถุดิบและกรรมวิธีการผลิตขนมนางเล็ด ได้แก่

- 1) วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตไม่สามารถหาได้จากในชุมชน ต้องซื้อจากภายนอก 2) ขั้นตอนการปั่นข้าวเหนียวหรือทำให้ข้าวเหนียวเป็นแผ่น ผู้ผลิตไม่ใส่ถุงมือ ไม่สวมหมวกคลุมผม และผ้ากันเปื้อน เพื่อป้องกันความสกปรกระหว่างการปั่น 3) กรรมวิธีการตากข้าวเหนียว สมาชิกทุกคนตากข้าวเหนียวในที่โล่งแจ้งโดยใช้ตระแกรงลวด บางคนใช้กระด้งหรือถาดที่ทำจากไม้ไผ่ และจะตากไว้หน้าบ้านหรือริมถนน ในสถานที่โล่งแจ้งเพื่อให้ได้รับแสงแดดเต็มที่ เพื่อให้ข้าวแห้งสนิทเร็วที่สุด ซึ่งสถานที่ในการตากไม่มีการปิดมิดชิด มีฝุ่นละออง และเศษไม้ ที่เกิดจากการพัดพาของลมตลอดทั้งวัน สมาชิกไม่มีเครื่องตาก หรือตู้อบ ซึ่งจะทำให้ไม่สามารถควบคุมความสะอาดและปลอดภัยได้ 4) ขั้นตอนการวางเรียงข้าวเหนียวที่ทอดเสร็จ ระหว่างรอให้เย็นเพื่อโรยน้ำตาล และแม่แต่หลังโรยน้ำตาลแล้วระหว่างรอบรรจุถุง สมาชิกทุกคนไม่มีการปิดหรือคลุมด้วยผ้าปิด หรือผ้าคลุมเพื่อป้องกันแมลงหรือฝุ่น และขณะบรรจุขนมใส่ถุง สมาชิกไม่มีการสวมถุงมือ ไม่มีผ้าปิดปาก แต่ระหว่างบรรจุขนม สมาชิกมีการพูดคุยกันตลอดเวลา 5) ขั้นตอนการทำบรรจุภัณฑ์เดิมสมาชิกไม่มีฉลากหรือสติ๊กเกอร์แสดงที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ แม้จะมีโครงการวิจัยช่วยออกแบบและดำเนินการให้แต่เมื่อสิ้นสุดโครงการวิจัยสมาชิกเลิกใช้เพราะเห็นว่าเป็นการเพิ่มต้นทุนโดยใช้เหตุ จึงกลับไปใช้บรรจุภัณฑ์เดิมที่ไม่น่าซื้อและไม่มีที่น่าเชื่อถือและ 6) สมาชิกแยกกันผลิตจึงไม่มีการควบคุมทั้งคุณภาพและมาตรฐานการผลิตแม้แต่แผ่นขนมยังมีขนาดไม่เท่ากัน และส่วนผสมของการผลิตไม่มีการควบคุมอัตราส่วนการใช้ข้าวต่อน้ำตาล หรือน้ำมันสำหรับทอดให้เป็นสัดส่วนเดียวกัน
- ### 5. วิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ประกอบด้วยการวิเคราะห์จุดแข็ง (S) จุดอ่อน (W) โอกาส (O) และอุปสรรค (T) เพื่อเป็นการประเมินศักยภาพการผลิตของกลุ่มฯ ทั้งภายในและภายนอกสรุปได้ดังนี้

จุดแข็ง (Strength) ได้แก่ 1) สมาชิกมีประสบการณ์และมีความชำนาญในการผลิตกว่า 20 ปี 2) การผลิตขนมนางเล็ดใช้เงินในการลงทุนครั้งแรกต่ำ 3) วัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการผลิตขนมนางเล็ดหาง่ายและมีประจำอยู่ในห้องครัวของแต่ละบ้านอยู่

แล้ว 4) การผลิตขนมนางเล็ดมีกระบวนการและขั้นตอนง่ายไม่ยุ่งยาก ทำให้สมาชิกสามารถผลิตได้โดยไม่ต้องฝึกอบรมเพิ่มเติม 5) พ่อค้าผู้มารับซื้อขนมฯ มีการกำหนดราคารับซื้อจึงทำให้สมาชิกมีรายได้แน่นอน และ 6) การผลิตขนมของสมาชิกเป็นไปตามคำสั่งซื้อ จึงไม่มีความเสี่ยงกับการขายสินค้าไม่หมด

จุดอ่อน (Weakness) ได้แก่ 1) สมาชิกไม่สามารถผลิตวัตถุดิบหลักในการผลิตใช้เอง แต่ต้องซื้อจากภายนอกชุมชน จึงทำให้ต้นทุนในการผลิตเพิ่มขึ้นตามสภาวะทางเศรษฐกิจ 2) สมาชิกขาดความไว้วางใจผู้นำกลุ่ม จึงไม่ให้ความสำคัญของการรวมกลุ่ม 3) การแยกกันซื้อวัตถุดิบ แยกกันผลิตและแยกกันขาย ทำให้ขาดอำนาจในการต่อรองราคาวัตถุดิบ และต่อรองราคาขาย 4) การแยกกันผลิตทำให้ไม่สามารถควบคุมคุณภาพและมาตรฐานสินค้าให้ได้รับรสชาติและขนาดเดียวกัน (5) การตากแผ่นข้าวเหนียวยังต้องอาศัยแสงแดดจากธรรมชาติ และทำให้ฤดูฝนไม่สามารถผลิตตามคำสั่งซื้อได้ (6) สมาชิกยึดติดกับการผลิตในรูปแบบเดิมทั้งขนาดและรสชาติ ไม่กล้าเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีรสชาติและขนาดอื่นๆ ทำให้ไม่สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายเพื่อเจาะผู้บริโภคกลุ่มใหม่จึงมีผลิตภัณฑ์เพียงรูปแบบเดียวที่ขายให้กับลูกค้ากลุ่มเดิม 7) ผลิตภัณฑ์ขนมนางเล็ดเป็นผลิตภัณฑ์พื้นบ้านที่มีแผ่นขนาดใหญ่นิยมบริโภคเฉพาะผู้บริโภคในต่างอำเภอหรือในชนบทเท่านั้นและ 8) สมาชิกส่วนใหญ่ยังยึดติดการรอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก จึงขาดแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองที่เกิดจากความต้องการภายใน ซึ่งจะเป็นแรงขับเคลื่อนที่มั่นคงและยั่งยืนมากกว่าการขับเคลื่อนจากบุคคลภายนอกในชุมชน

โอกาส (Opportunity) ได้แก่ (1) ในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดใกล้เคียงยังไม่มีคู่แข่งที่ทำการผลิตขนมนางเล็ดที่มีคุณภาพ ทั้งขนาดและราคาในระดับเดียวกันจึงเป็นโอกาสให้กลุ่มฯ เพิ่มส่วนแบ่งตลาดขนมพื้นบ้านได้โดยไม่มีคู่แข่ง และ (2) แม้ว่าสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันราคาสินค้าอุปโภคบริโภคจะเพิ่มขึ้น แต่กลุ่มฯ ยังขายขนมนางเล็ดราคาเท่าเดิมถุงละ 10 บาท ซึ่งเป็นราคาที่ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อง่าย

อุปสรรค (Threat) ได้แก่ 1) สภาพเศรษฐกิจปัจจุบันทำให้วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตมีราคาสูงขึ้น ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นขณะที่ราคาขายยังเท่าเดิม 2) ขนมนางเล็ดเป็นขนมพื้นบ้านที่มีขนาดแผ่นใหญ่ และผู้บริโภคที่นิยมบริโภคขนมนางเล็ดส่วน

ใหญ่เป็นกลุ่มแก่อายุในชนบท จึงทำให้ตลาดขนมนางเล็ดจำกัด เฉพาะกลุ่มซึ่งในอนาคตความต้องการบริโภคขนมนางเล็ดที่มีแผ่นขนาดใหญ่จะลดลง ขณะที่ผู้บริโภครุ่นใหม่นิยมบริโภคข้าวแต๋นที่มีลักษณะคล้ายขนมนางเล็ดแต่มีขนาดแผ่นเล็กพอคำ 3) คู่แข่งโดยตรงของขนมนางเล็ดคือ ข้าวแต๋น ซึ่งมีแผ่นขนาดเล็กพอคำ มีรสชาติที่หลากหลายกว่า และเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคมากกว่า และ 4) พ่อค้าผู้รับซื้อเป็นบุคคลจากภายนอกที่สั่งซื้อขนมนางเล็ดไปส่งต่อในพื้นที่อื่นๆ ซึ่งไม่เคยเปิดเผยข้อมูลการตลาดแก่สมาชิกผู้ผลิตเลย หากพ่อค้ารายนี้หยุดการรับซื้อไปจะทำให้ตลาดขนมนางเล็ดของกลุ่มฯ หยุดลงและไม่สามารถสานต่อได้เลย

6. แนวทางในการพัฒนาขนมนางเล็ดภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาขนมนางเล็ดของหมู่บ้านเป็นอาชีพเสริมที่ยั่งยืนต่อไปคือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ต้องยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่

ด้านผู้นำชุมชนและผู้ในกลุ่มฯ

ลักษณะของผู้นำชุมชนและผู้ในกลุ่มฯ ที่จะทำให้การพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประสบผลสำเร็จได้ ต้องมีลักษณะดังนี้ 1) เป็นคนดี มีความรู้ ความสามารถ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และพร้อมที่จะพัฒนาตนเองอยู่เสมอ 2) มีความพร้อมทางด้านครอบครัว และครอบครัวให้การสนับสนุนการทำงานเพื่อส่วนรวม 3) มีความเสียสละ ซื่อสัตย์ ทำงานเพื่อส่วนรวม อย่างจริงจังโดยไม่หวังผลตอบแทน และยังทำงานด้วยความเต็มใจ 4) มีคุณธรรมจริยธรรม และสามารถเข้ากับสมาชิกได้ทุกคน 5) มีความรัก ความผูกพัน และต้องการเห็นชุมชนพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี และ 6) เป็นผู้นำด้วยอาชีพและจิตวิญญาณ ทำงานให้บริการสมาชิกและพัฒนาชุมชนอย่างเต็มเวลา สมาชิกกลุ่ม

ลักษณะของสมาชิกที่จะทำให้การพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประสบผลสำเร็จได้ ต้องมีลักษณะดังนี้ 1) มีความสามัคคี เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ผลិតลินค้ำให้ได้มาตรฐานเดียวกันทั้งขนาด รสชาติ และบรรจุภัณฑ์ 2) มีความเชื่อมั่นในกระบวนการดำเนินงานแบบกลุ่มว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาทางด้านราคาวัตถุดิบ ราคาสินค้า และการตลาดของสมาชิกได้ 3) มีความไว้วางใจคณะกรรมการให้ทำงานแทนสมาชิกโดยไม่หาตระแวงจนเกินไป 4) มีความเสียสละ ทำงานเพื่อส่วนรวม

โดยไม่ใช้เงินหรือกำไรเป็นที่ตั้ง แต่ควรยึดหลักการทำงานที่คุ้มค่ามากกว่าต้นทุน 5) ควรให้กำลังใจซึ่งกันและกันเพื่อให้เกิดการทำงานแบบส่วร่วม 6) มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น และ 9) ให้ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่อย่างพอประมาณ ไม่ใช้จ่ายเกินตัว มีน้อยจ่ายน้อยปลูกพืชผักสวนครัวและเลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคในครัวเรือน ลดรายจ่ายฟุ่มเฟือยที่ไม่จำเป็น มีการวางแผนการใช้จ่ายเงินให้เพียงพอกับรายรับ มีการเก็บออมเงินสำหรับใช้จ่ายในอนาคตและเฝ้าหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ

การบริหารจัดการกลุ่ม

ลักษณะของการบริหารจัดการกลุ่มที่จะทำให้การพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประสบผลสำเร็จได้ ต้องมีลักษณะดังนี้ 1) ควรให้ความสำคัญของการรวมกลุ่มอย่างแท้จริง ไม่เป็นการรวมตัวเฉพาะกิจเมื่อต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ 2) ควรร่วมกันทำกิจกรรมให้ครบวงจร ตั้งแต่การรวมกลุ่มซื้อวัตถุดิบ รวมกันผลิต และรวมกันขาย เพื่อสร้างอำนาจต่อรองทั้งด้านวัตถุดิบและราคาขาย และ 3) คณะกรรมการต้องทำงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง มีการบันทึกและสรุปบัญชีรายรับ-รายจ่ายเป็นประจำ เพื่อให้มีการติดตามและตรวจสอบอย่างโปร่งใส หน่วยงานภายนอกและหน่วยงานภาครัฐ

หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาชุมชน เจ้าหน้าที่เกษตร และองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ ควรให้การสนับสนุนดังนี้ 1) ควรให้การดูแลและสนับสนุนกลุ่มอย่างต่อเนื่อง 2) ควรให้ความรู้เกี่ยวกับการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ประชาชนตระหนักและเห็นความสำคัญของการรวมกลุ่ม 3) ควรสร้างวัฒนธรรมการสนับสนุนหรือช่วยเหลือที่เป็นการสนับสนุนเครื่องมือ และการให้อาหารทางปัญญาเพื่อติดความคิดให้ประชาชนนำไปใช้ได้จริงและสามารถพึ่งพาตนเองได้ และ 4) หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนการทำวิจัย ควรให้ความสำคัญและสนับสนุนงานวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญนำมาสรุปผลและอภิปรายผลดังนี้

จากบริบทชุมชน ทำให้ทราบวิถีชีวิตและการดำเนินชีวิตของประชาชนในหมู่บ้านได้เปลี่ยนไปจากอดีตโดยสิ้นเชิง

ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจที่ประชาชนต้องดิ้นรนทำงานเพื่อหารายได้มาตอบสนองความต้องการ โดยไม่ตระหนักถึงการลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ทำให้วัยทำงานต้องออกไปทำงานนอกพื้นที่ในชุมชนจึงเหลือเพียงผู้สูงอายุและเด็ก กลายเป็นชุมชนที่อาศัยรายได้จากภายนอกเป็นหลัก มีเพียงบางครัวเรือนที่มีวัยทำงานอยู่โดยทำอาชีพเสริมผลิตขนมนางเล็ดแต่ยังเป็นการผลิตที่ใช้วัตถุดิบจากภายนอกทั้งหมดซึ่งจะส่งผลต่อต้นทุนการผลิตที่สูงตามสภาพเศรษฐกิจภายนอก และการผลิตที่ไม่สามารถพึ่งพาตนเองซึ่งจะเกิดความไม่มั่นคงในอาชีพเสริม

จากการศึกษาสภาพทางสังคมพบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติที่แน่นแฟ้น ทำให้มีการปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรมที่ดี มีปู่ ย่า ตา ยาย หรือคนรุ่นหลังที่ยังคงดำเนินชีวิตแบบเรียบง่าย ถึงแม้ว่าสภาพทางสังคมภายนอกหมู่บ้านจะเปลี่ยนแปลงไป เด็กเยาวชนยังถูกเลี้ยงดูจากผู้ใหญ่หรือปู่ ย่า ตา ยาย ให้ดำเนินชีวิตเรียบง่าย และที่สำคัญยังมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็น การทำขนมนางเล็ด การทอเสื่อกก และการทำเกษตร ที่ยังได้เห็นเยาวชนรุ่นหลังได้ปฏิบัติและเลียนแบบจากบรรพบุรุษสืบมาซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่ประชาชนประเมินตนเองว่ามีความสุขด้านประเพณีและวัฒนธรรมมากที่สุด

ผลการประเมินศักยภาพการพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมนางเล็ดของหมู่บ้านหนองกอง ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม โดยเฉพาะการรวมกลุ่มอย่างเป็นทางการในรูปแบบของวิสาหกิจชุมชนมีความเป็นไปได้ค่อนข้างมาก ทั้งนี้เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่ยังเป็นครอบครัวที่ต้องดิ้นรนทำงานเพื่อหารายได้เลี้ยงครอบครัวอย่างหนัก ต้องรับผิดชอบภาระครอบครัว ทำให้สมาชิกขาดความเสถียรที่จะทำงานเพื่อส่วนรวม ประกอบกับสมาชิกไม่ให้ความสำคัญของการรวมกลุ่ม ขาดความเชื่อมั่นว่าการรวมกลุ่มจะช่วยแก้ปัญหาหรือช่วยเหลือสมาชิกได้ ขณะเดียวกันก็ไม่มีสมาชิกคนใดที่จะเสียสละหรือยินดีเข้ามาเป็นผู้นำกลุ่ม เพื่อขับเคลื่อนหรือผลักดันให้กลุ่มเกิดขึ้นอย่างเป็นทางการ

วัตถุดิบหลักที่ใช้ในการผลิตขนมนางเล็ด ได้แก่ แรงงาน น้ำมันปาล์ม ข้าวเหนียว และน้ำตาลปึก โดยการผลิตมีต้นทุนผันแปรค่าน้ำมันปาล์มถูกลง 1.19 บาท รองลงมาเป็นค่าข้าวเหนียวถูกลง 0.60 บาท ซึ่งวัตถุดิบหลักเหล่านี้ซื้อจากภายนอกชุมชน ขณะที่บ้านหนองกองเป็นหมู่บ้านเกษตรกรรมปลูกข้าวเป็น

อาชีพหลักแต่กลับต้องซื้อข้าวเหนียวจากภายนอกเนื่องจากข้าวเหนียวที่ผลิตได้มีปริมาณไม่เพียงพอ คุณภาพข้าวต่ำไม่เหมาะสมที่จะนำมาผลิตขนมได้ ประกอบกับประชาชนยึดติดความสะอาดสบาย จึงไม่เกิดแรงจูงใจที่จะลงทุนปลูกข้าวที่มีคุณภาพใช้เอง ส่วนน้ำมันปาล์มและวัตถุดิบรอง ได้แก่ แก้ว แก้วเกลือ ถุงพลาสติก ยางรัด น้ำมันเชื้อเพลิง ไฟฟ้า และน้ำ ล้วนเป็นวัตถุดิบที่สมาชิกไม่สามารถผลิตเองได้ แต่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ได้อย่างประหยัดได้

วัสดุอุปกรณ์ที่เป็นเครื่องมือในการผลิตขนมนางเล็ด จัดอยู่ในกลุ่มปัจจัยคงที่ซึ่งประกอบด้วย หวด หม้อ ทัพพี กระทะ เต้าแก๊ส จาน ชาม ช้อน ตะแกรงสำหรับตากขนม ฯลฯ เป็นอุปกรณ์ที่มีอายุการใช้งานนาน 5-10 ปี ประกอบกับอุปกรณ์ต่างๆ หาซื้อได้ง่าย บางอย่างสามารถทำขึ้นเองได้ ประกอบกับกรรมวิธีการผลิตที่ไม่ยุ่งยาก จึงทำให้สมาชิกไม่ได้กระตือรือร้นที่จะปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงกรรมวิธีการผลิต

การผลิตขนมนางเล็ดของสมาชิกฯ เป็นการอาศัยวัตถุดิบจากภายนอกชุมชน ทำให้ต้องรับภาระต้นทุนซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามภาวะเศรษฐกิจ ขณะที่ราคาขายส่งขนมนางเล็ดเท่าเดิม การใช้วัตถุดิบในการผลิตต้องพึ่งพาจากภายนอกชุมชน ประกอบกับสมาชิกผู้ผลิตยังยึดติดกับความสะอาดสบาย ไม่พยายามลดต้นทุนการผลิต และยังไม่กล้าเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาขนมนางเล็ดในรูปแบบอื่นๆ ซึ่งแนวทางการแก้ปัญหาควรเกิดจากการระเบิดจากภายในหรือเกิดจากความต้องการแก้ปัญหาด้วยตัวเองก่อน ซึ่งสอดคล้องกับ Patchadaporn Sangtammat [1] จึงทำให้โอกาสในการพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนหรือ OTOP ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในประเด็นของความยั่งยืนมีความเป็นไปได้น้อย

จากผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมนางเล็ดของกลุ่มบ้านหนองกองภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า จุดสำคัญของการพัฒนา คือ การมีส่วนร่วมของสมาชิก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bhuripanya Kerdtri [7] ความเสถียรของสมาชิกและคณะกรรมการ หากกลุ่มมีสิ่งนี้จะสามารถพัฒนาตนเองได้โดยไม่ต้องรอการช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก หากผู้นำและสมาชิกขาดความเสถียรจะทำให้ขาดความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sasipha Pitakasan [8]

ด้วยสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันมีการบริโภคนิยมเกิดพฤติกรรมการเลียนแบบการบริโภคจากชุมชนเมืองและประเทศตะวันตก ทำให้พบเหตุผลสำคัญในการมีส่วนร่วมของประชาชน กล่าวคือ การเกิดค่านิยมการบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือยที่ชุมชนไม่สามารถผลิตเองได้ ส่วนการผลิตสินค้าเกษตรกลายเป็นการผลิตเชิงพาณิชย์ปลูกเพื่อขายแต่ไม่ปลูกเพื่อบริโภคในชุมชน ซึ่งเป็นไม่ไปตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ครัวเรือนมีรายจ่ายฟุ่มเฟือยมากขึ้นจึงต้องดิ้นรนทำงานเพื่อหารายได้เพิ่ม จนประเพณีวัฒนธรรม ความมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่จากในอดีตเริ่มลดน้อยลงซึ่งยังสนับสนุนให้ความเห็นแก่ตัวอันเป็นบ่อเกิดของการทุจริตคอร์รัปชันมีเพิ่มขึ้น ประกอบกับประชาชนเคยได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกในรูปของเงินทุนหรือสิ่งของ จึงเคยชินกับการรอคอยความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐอยู่ตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลงานวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพให้ชนมวงเล็ดเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีความยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่

สมาชิกต้องใช้วัตถุดิบในการผลิตที่มีในท้องถิ่น เพื่อเป็นการสร้างรายได้และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัตถุดิบ

สมาชิกควรปลูกข้าวเหนียวเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตเอง โดยเริ่มจากการปรับเปลี่ยนพันธุ์ข้าวเหนียวเป็นพันธุ์ กข.6 ซึ่งเป็นพันธุ์ที่เหมาะสมต่อการผลิตชนมวงเล็ด

สมาชิกควรปรับเปลี่ยนวิธีการปลูกข้าวจากนาหว่านเป็นนาดำที่ปลอดสารเคมีทำให้ได้ชนมวงเล็ดที่ดีต่อสุขภาพอนามัยของผู้บริโภคและผู้ผลิตเอง และสามารถสร้างจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ได้อีกวิธีหนึ่ง

สมาชิกควรใช้ข้าวเหนียวเก่าหรือข้าวกลางปี เพราะการนึ่งข้าวเหนียวเก่าหรือกลางปีจะทำให้ได้เมล็ดที่สากกว่าข้าวเหนียวใหม่

สมาชิกควรยกระดับคุณภาพสินค้าและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย เริ่มจากปรับขนาดแผ่น รสชาติบรรจุภัณฑ์สร้างตราสินค้าให้มีความน่าเชื่อถือ

สมาชิกควรเพิ่มช่องทางการตลาดอื่น ๆ อาทิ การขายสินค้าออนไลน์ การฝากขายหน้าร้านในพื้นที่อื่น

สมาชิกต้องตระหนักถึงความสำคัญของการลดต้นทุนการผลิตได้แก่ ควรปลูกข้าวเหนียวเอง และลดการใช้แก๊สและน้ำมันพืช ด้วยการตากข้าวเหนียวให้แห้งสนิทแล้วจึงนำมาทอด เพราะทำให้ใช้เวลาในการทอดขนมลดลง

ขั้นตอนการผลิตทุกขั้นตอนควรมีการควบคุมคุณภาพให้ถูกสุขอนามัย มีการใช้หมวกคลุมผม ผ่ากันเบือน และใช้หน้ากากขณะคั่วน้ำตาลและโรยหน้าขนม รวมทั้งมีการเก็บข้าวเหนียวที่ตากแล้วและจัดเก็บขนมอย่างมิดชิด

ควรมีการรวมกลุ่มเพื่อการผลิต การซื้อวัตถุดิบ และการขายอย่างจริงจัง เพื่อเพิ่มอำนาจในการต่อรองราคาซื้อวัตถุดิบจากร้านค้า และราคาขายกับพ่อค้าคนกลาง

ควรมีการระดมทุนสะสมของสมาชิก เพื่อจัดหาเครื่องอบแผ่นข้าวเหนียวให้แห้งสนิท และให้สามารถผลิตหรือตากข้าวเหนียวได้ตลอดทั้งปี

ควรมีการอบรมให้ความรู้ และสร้างความตระหนักถึงความสำคัญและบทบาทของการรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนแก่สมาชิกทุกคนเพื่อสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

ควรมีการอบรมการเป็นผู้นำกลุ่ม บทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบให้กับคณะกรรมการดำเนินงาน

ควรปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนเกิดความรัก ห่วงเห่นในชุมชน ซึ่งจะทำให้เกิดความเสียสละ แบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งปลูกฝังให้เด็กเป็นผู้ให้ หรือการทำทาน โดยให้ผู้สูงอายุเป็นผู้อบรมปณิธานและพาเด็กและเยาวชนปฏิบัติธรรมเข้าวัดเป็นประจำ พร้อมทั้งผู้ใหญ่ต้องปฏิบัติให้เห็นเป็นแบบอย่าง ซึ่งล้วนแต่เป็นการดำเนินชีวิตตามหลักการของพุทธศาสนิกชนที่เคยปฏิบัติกันมา

หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนทั้งภาครัฐและสถาบันการศึกษาต้องให้การดูแลและสนับสนุนชุมชนอย่างต่อเนื่องและจริงจัง ตลอดจนสร้างความคุ้นเคยและความไว้วางใจให้กับประชาชนในพื้นที่จนเกิดความไว้วางใจและเกิดความเชื่อมั่นที่จะนำพาให้การพัฒนาชุมชนสามารถเกิดขึ้นได้โดยยึดหลักการพัฒนาระเบิดจากข้างใน สร้างความตระหนักให้ประชาชนเกิดความต้องการในการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงด้วยตนเอง ซึ่งจะเป็นการพัฒนาชุมชนที่มีความยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- [1] Patchadaporn Sangtamat. (2010). **Research Report: A Study of Application of Sufficiency Economy Philosophy in Agricultural Community in Udonthani**. National Research Council of Thailand.
- [2] Sangaim Sorntong. (2013). Interviewed on May 20, 2013.
- [3] Araya Uengpaiboonkit and LapawanTongnum. The Applicability of the Royal Sufficiency Economy Principles to Community Enterprises Management in Surin. The 5th Rajamangala University of Technology National Conference. **RMUTP Research Journal Special Issue**, 12-19.
- [4] Supanwadee Photiyarach. **Brainstorming meetings**. Retrieved on December 21, 2008.<http://economics.spu.ac.th/berc/content/14/923.php>.
- [5] Supang Chantavanich. **Qualitative research Method**. Printed 18th. Bangkok : Publisher of Chulalongkorn University.
- [6] EkachaiBoonyatitan. **SWOT Analysis Guide**. Bangkok : PanyachonPublisher.
- [7] Bhuripanya Kerd Sri. (2010). **Factors Affecting the Success in Application of Sufficiency Economy Philosophy in the Agricultural Reformed Area : A Case Study of Tambon Nikom Krasiew, Danchang District, Supanburi Province**. Thesis of Master of Public Administration. Bangkok : National Institute of Development Administration.
- [8] Sasipha Pitakasan. (2013). Factors Affecting the Success of Implementing Community Enterprise Policy. A case study of Krabi town. Krabi. **Journal of Service Science**, 24 (3), 33-46.

